

HÉTFALU

Szerkesztők: Hochbauer Gyula,
Kovács Lehel István

VIII. évfolyam 8. (496.) szám

Alapította és szerkesztette (1906–1911):
dr. Fekete Endre és Kiss Béla

Független művelődési és
helytörténeti havilap

2002. augusztus 16. – péntek

Újmisés bemutatkozás

Keresztes Olivér a nevem, Brassóban születtem 1977. február 14-én. Szüleim nyugdíjasok, hárman vagyunk testvérek, a bátyámmal és az öcsémmel. Egészséges, egységes, jó családban születtem és nőttem fel. Nagy volt a családbunk, nagyszülők, szülők, testvérek. Mindig volt valaki, aki várt bennünket meleg ebédrel, hazajövet az iskolából. Jó, áldott nagyszüleim voltak. Azért emelem ki a nagycsaládi eszményképet, ahogy azt én megtapasztaltam, és ahogy ez nagyon sokat jelentett mindhármunknak, mert sajnos manapság ez már nem dívik, azaz nem kitűnő példa.

Kiskoromtól ministráltam, megfogott a liturgia szépsége, vonzódtam a papi hivatáshoz. Kamaszkoromban alábbhagyott ez a buzgóság, de szüleimmel együtt azért mi testvérek is, részt vettünk a szentmiséken. Ekkor elhalványult a pappá válás nagy eltökéltsége, s arra gondoltam, hogy földrajz-történelem szakos tanár leszek

A IX. osztálytól, már valamivel érettebb fejvel, ismét kezdtem érdeklődni a szentmise, egyház és Isten iránt. Ekkor plébánosom, Csiszér Albert atya állt mellém és segített, hogy az ismét megtalált értéket ne veszítsem el. Végül érettségikor eldöntöttem, hogy pap leszek, és jelentkeztem a gyulafehérvári teológiára.

Istennek hála, sikerült elvégeznem, és most papként állok Isten és a hívek előtt. Meggyőződésem, hogy a papnak először is embernek kell lennie. A

A mi évfordulónk

Augusztus 17-én ünnepeljük a Hétfalu egyéves működését. Író-olvasó találkozóra kerül sor a Zajzoni Rab István Középiskola türkösi épületében délután 5 órától.

*
Szeretettel várjuk – névről szóló értesítés nélkül – mind azokat, akik közöltek lapunkban, azokat, akik bármilyen támogatással lehetővé tették megjelenését, és mindenkit, akinek havonta várakozással vette kézbe a Hétfalut!

Csernátfalva – A piacterén, régi hagyomány alapján, 1842 óta a hétfői napokon tartottak betivásárt. A képeslap jobb szélén az 1848/49-es szabadságharc csángó hőseinek emlékére felállított emlékmű látható, szemközt a főszergebírói hivatal – dr. Jakab András gyűjteményéből.

papság emberségre épül. Továbbá ahhoz, hogy embereket vezessen el Krisztushoz, nekem kell Krisztushoz horgonyozva lennem. És ez minden emberre érvényes, nemcsak a papra, hiszen csak így lehetünk igazán boldogok. Minden ember boldog akar lenni, ezt kimondhatjuk biznysággal, hiszen tetteink legerősebb mozgatórugója nem más, mint az égető vágy a boldogság megszerzésére. Most ezen a héten, Nagyboldogasszony ünnepén, örülök, hogy Bodolán lehet a primíciás szentmisém. Nagyboldog-

asszony: már a nevében is benne van, Nagyon-Boldog Asszony. Mi tehetette őt boldoggá? Nem más, mint a Krisztushoz való tartozás. Ha életét végigszemléljük, bizony sok szenvedésben volt része, mint sok mai embernek, de nem veszítette el hitét, szeretetét, mert az életben sokat jelent az Istennel való kapcsolat.

Ezt kívánom mindnyájuk számára, hiszen csak így találhatjuk meg az igazi boldogságot!

Keresztes Olivér csíkszeredai káplán

Brassó megyében nem megszüntetni kell osztályokat, hanem a meglévők mellett újabbakat kell létrehozni

A nyári és az őszi, azaz a rendes és a pótvizsgák közötti hónapban az eredmények az iskolákra szegzik a környezet figyelmét. A statisztikák könyörtelesen rangsorolnak. Nem kétlem igazságtartalmukat, csak arra hívom fel a figyelmet, hogy félrevezetnek. Mégpedig azzal, hogy leszűkítik a kérdéseket, sematizálnak s ezáltal ártalmasan befolyásolnak.

Az az értékítélet, hogy a Brassó megyei magyar nyelvű oktatás silány, gyenge, eredménytelen, nem más mint egy országos méretű, politikai érdekektől nem mentes szlogen szajkózásra magyarázva és kicsinyítve.

*

Félre ne értsenek! Hiszen én sem vagyok elégedett a magyar tannyelvű iskoláinkkal. Csakhogy én a legfőbb bajnak azt érzem, hogy az oknyomozás téves. Nem azért gyenge középiskolai osztályaink színvonala, mert apadó gyermeklétszám mellett nem csökkentettük az osztályok számát, nem vontunk össze, vagy számoltunk fel osztályokat, hanem

azért mert iskolahálózatunkkal nem igazodunk ennek a megyének a feltételei között élő magyarság igényeihez-lehetőségeihez.

Egy jól működő iskolahálózat iskolái egymást kellene, hogy erősítsék, a jelenlegi helyzetben, a rosszul felfogott konkurencia következtében csak a másik rovására tudjuk elképzelni az erősödést.

Apadó létszámokra hivatkozni tehetetlenségünk miatt veszélyes, mert ez ugrásszerűen felgyorsíthatja az apadást.

Az oktatási ciklusváltáskor (óvoda – I. osztály, IV. osztály – V. osztály, VIII. osztály – IX. osztály) nagy a lemorzsolódás. Mi az oka ennek? A legtöbb lemorzsolódó román tannyelvű iskolába folytatja a tanulást. Ehhez képest elenyésző az, aki más megyébe keres másik iskolát magának, vagy nem folytatja tanulmányait. Ki miért megy román tannyelvű iskolába? Elenyésző azok száma, akik a román iskolák magasabb színvonalával érvelnek választásuk mellett. Sokan a választott szakot kö-

vetik, nem a tannyelvet. *Hogyan lehet ezen változtatni úgy, hogy ez ne az ifjú és közösségünk kárára legyen?*

Egy másik téves kérdésfelvetés az eredményességé. Úgy érzem, hogy ez is szabványosít, mert lehet-e s szabad-e egy bizonyos képességű gyereket a másikéval mérni, a másikéhoz erőltetni a kislétszám, a még kellően nem tisztázott követelményszint feltételei mellett?...

*

Úgy látom, hogy a Brassó megyei (brassói, kőbalmi, négyfalusi, pürkeréci, úrmüsi, ..., bodolai) magyar tannyelvű oktatásának tagozódnia kell egy olyan pontos helyzetismeret alapján, amely ilyen szakembert igényel. Utána bátorság kell az adottsághoz alakítani a formát, a szervezési keretet.

Ennek értelmében hiszem, hogy Brassó megyében nem megszüntetni kell és összevonni osztályokat, iskolákat, hanem létrehozni, tagolni.

Hochbauer Gyula

Augusztus - Új kenyér hava

- 1850. *augusztus 1.* Barcaújfaluban elhunyt Id. Köpe János. Türkösön született 1768-ban. Bácsfaluban, Pürkerecen, Tatrangon, majd Barcaújfaluban és Apácán volt iskola-mester. 1812-1817 között barcaújfalusi lelkész.
- 1948. *augusztus 3.* Megkezdődött az egyházi iskolák államosítása.
- 1968. *augusztus 4.* Márton Áron püspöki látogatása Türkösön.
- 1911. *augusztus 6.* Református jótékony célú nyári táncmulatság a csernátfalusi Papp István-féle sörkertben.
- 1859. *augusztus 9.* Hosszúfaluban megszületett Molnár Viktor, vallás- és közoktatási miniszteri tanácsos, államtitkár. Jogi tanulmányait Kolozsvárott és Budapesten végezte. 1882-ben a vallás- és közoktatási minisztériumba lépett, ahol fokozatosan emelkedve 1905-ben államtitkárrá nevezték ki. 1912-ben nyugalomba vonult. 1899-ben létrehozta és vezette, mint elnök az *Uránia* magyar tudományos színházat és tudományos egyesületet.
- 2001. *augusztus 11.* Havilapként megjelent a felújított *Hétfalu* első száma. Dr. Dávid Ibohya millenniumi zászlót ad át Hétfalu magyarságának. Millenniumi emléktábla leplezés a *Boldog Apor Vilmos*-templom falán.
- 1906. *augusztus 12.* Megjelent a *Hétfalu* első száma. A hétfalusi jótékony nőegylet táncmulatságot szervezett Zajzon fürdőn. A befolyt 182 korona tiszta jövedelmet a hétfalusi szegény gyermekek felruházására fordították.
- 1951. *augusztus 13.* Kolozsvárott elhunyt dr. Kiss Béla csernátfalusi lelkész, teológiai tanár. Bácsfaluban született 1908. szeptember 29-én.
- *augusztus 15.* Nagyboldogasszony búcsú a bodolai római katolikus templomban.
- 2001. *augusztus 19.* Millenniumi apostoli kereszt avatóünnepségek a türkös római katolikus plébánián. Dr. Kiss Béla megemlékezés a csernátfalusi evangélikus templomban. Török László gondozásában megjelent Dr. Kiss Béla *Hétfalusi arva* című könyve.
- 1936. *augusztus 23.* Befejeződött a türkös római katolikus templom teljes belső felújítása.
- 1906. *augusztus 26.* Befejezték a csernátfalusi ev. templom javítását. Bohus Pál főesperes felszentelte az új oltárt.
- 1946. *augusztus 28.* Argay György püspöki látogatása Hosszúfalusal-szegen.
- 1880. *augusztus 30.* Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter meglátogatta Hétfalut.

Testvérek (regényrészlet - vázlat)

– Üzenünk a tiszteletesnek, hogy gyűjtögessen Apácán és a magisztrátus jóindulatát megvásárolni – rejtette a búcsúzó ölelés mögé Samu.

Nem fordultak hátra, az alattuk terpeszkedő Brassóra meg nem voltak kíváncsiak most, hanem inkább az Agyagfalváról hazavezető, s eddig itt megszakadt útra tekintettek magukba. A szabadulás öröme sem uralta őket. Györgyben felvillant az a kép, amikor egy félszázad Puchner-szolga körülvette őket egy gondolattal aze-lőtt, hogy az újfalusiak, krizbaiak meg apáciaiak elváltak volna tőlük. A várhegy aljában mégis megfordult s becsmerő legyintése értetlenkedő vonásokkal egészült ki.

– Hogyan lehet ennyi külső méltóság mögött börtön?

Változik az még, hiszen június két napjára Tóth Samuék számára a hősiesség próbatételévé vált. Pár évtized múlva pedig a Császári Fenség fogadta száz híveinek őszintén hízelt hódotát a császármé asszonnyal karöltve. És jóval közelebb hozzánk Nagy Imre lehetett fogdája vendége. Ma meg a vendéglátó ipar szerzi belőle a nem kevés profitot.

A Papp Jóska kettőse könnyedén ragadja Háromfalú felé a közben melegbe bugyolált utasait. A másik koci mögöttük valamennyire lemaradva mintha csak azt tartanák tiszteletbe, hogy messzebb is van Zajzon, mint Tatrang s ha október közepétől nem láthatták otthonukat, most együttérzésből ne legyen hazaérkezésük örömeük türelmetlen versengése.

A két Miklós ugyanúgy szabott zekével hallgatott, csak Samu gondviseltebb fehérbe vegyülő bajsza szerint és tekintete szerint dacosabb.

– Főris István, – szólította meg az előtte ülőt, aki befele fordulva jobb kézzel rákönyökölt a támlára, hogy egészen közelről nézhetett Samu arcába – egy század nemzetőr megvédené-e az agyagfalvi eskünköt?

A koci most ért a Tatrang hídjára, pedig a boronákon a kerékdübürgés nem a választ odázta el. Papp Jóska hajtott, a többi három egymásba fonódó tekintete döntött.

Három nap múlva Miklós Samuék-nál megalakult a vezérkar. Százados Miklós Samu, főhadnagy Sándor János, alhadnagy Csócsa József, szervező őrmester Deák János. Számbavették Háromfalú fegyvereit: vadászpuskákat, régebbi kardokat, de egy pár mustra s gyakorlat után a század nemzetőrök rajtukütöttek s lefegyverték őket. A szervezők pár napra a havasra húzódtak s onnan tovább, eltűntek szem elől.

Valaki mondta, hogy március 19-én látta Samut öccsével és Csócsa Jóska-val amint az oroszok tákolta akadály előtt úgy kacagtak, hogy ha lovon let-

tek volna, a nyeregből bizonyára lefordulnak. Hosszúfaluban, a Háromszékre néző útra a muszkák mindenféle bokrot hordattak össze háznyi magasan, öt-hat öl szélességben tüskés torlaszt alakítva az itteni kúriával szemben, amely előtt hevenyészve felállítottak egy ágyút a bozót felé fordítva. A kúria udvarán gomolygó füst után szokatlan tűz. Mellette ölték le, nyúzták meg és faragták süthető darabokra a csernátfalusi evangélikus lelkész istállójából elhajtott bivalyborjút. Furcsa nyüzsgésben volt a két-háromszáz orosz: mintha egyszerre sietnének is meg azt is akarnák, hogy teljen az idő. Lehet, az épület 150 évre visszafajított fintora a mai arca emeletre torzított hajdan stílusosan imponáló hatalmas háztetejével s a lebontott kémény helyén deszkaszélből tákolta pótlékon a gólyafészek.

A hétfalusiak tudták, hogy nem szállóvendégek most itt a muszkák, ezért nem is tulajdonítottak nekik nagyobb jelentőséget, ha valamiért betértek hozzájuk, hagyták, hogy vigyék. Hallották, hogy annyian vannak Tömösnél, a szorosban, hogy tapodják le egymást, mert Bemék feketehalmi győzelme után Brassó kénytelen megnyitni kapuit az erdélyi szabadságharcosok előtt.

Miklós Samuék is ott akartak lenni Brassóban mikor Bem és serege bevonul a városba. És ott is voltak a tanácsteren, és látták Bemet, amint az erkélyről a tömeg fölé hajolva sugározza a szabadság iránti igényt, és hallották a szótatot...

Ősszel száz arany vérdíjat tűztek ki a fejükre, de nem akadt kinek kifizetni.

A Dank havasa mögött volt egy helyük. A havas olyan, hogy az idegen megszeppen alatta, de őket oltalmazta, mint száz év múlva azokat a barcasági német katonákat, akiket Berlin eleste után is évekig élmeztek itt prázsmári rokonai.

Három év alatt nem gyakran jártak otthon. Beleszoktak a rejtőzködésbe, kezdték már csak hallomásból ismerni az eseményeket...

Miután már öt hónapja a hatóságok lemondtak arról, hogy a kezükre kerülhetnek s beleunt a brassói kölcsön-dobos (pótdobos) is, hogy senki nem hallgat rá faluhosszat, mikor őket dobolja, ugyanis magyar dobosok ilyesmire otthon nem vállalkoztak, bekopogtak Papp Jóska-hoz, hogy vinné be őket a megyéhez...

Lukács Gyula

Hétfalusi Hírek

- Barcasági Csángó Alapítvány beszámoló és tisztújító közgyűlést tartott július 29-én. A megválasztott új kuratórium: Tóthpál Dávid (elnök), Barkó Anna, Barkó Etelka, Bartha Judit, Gajdó Zoltán, Miklós Melinda, Papp Árpád.
- Augusztus 1-4 között városunkban vendégszerepelt a budapesti Apollo cirkusz.
- Augusztus 7-én a Négyfalusi Kamarakórus és a hosszúfalusi furulyások a bukaresti TV stúdiójában léptek fel. A felvételt szeptember 16-án délután láthatják a TVR 1 magyar nyelvű adásában.
- Augusztus 9-én a hosszúfalusi és bácsfalusi evangélikus hívek Daragus Endre lelkész vezetésével testvérgyülekezeti látogatásra indultak Vönöckre és Celldömölkre.
- Augusztus 10-én este 6 órától Kovács Attila orgonaművész a brassói Fekete templomban Kodály Zoltán és J. S. Bach műveket mutatott be.
- Augusztus 10-től országos cserkész tábor szervezett Költőben a négyfalusi Zajzoni Rab István cserkészcsapat. A tábor célja az *Egri Csillagok* eseményeinek újrajátszása az egybegyűlt cserkészekkel.
- Augusztus 11-én kamarakórusunk meghívására városunkba érkezett a kemenesmagasi citera és énekegyüttes Sebestyén Zoltán tanár vezetésével. 13-án este 6 órától mutatkoztak be a csernátfalusi evangélikus templomban.
- Augusztus 15-én Nagyboldogasszony búcsúra került sor a bodolai római katolikus templomban. Az ünnepi misét a nemrég pappá szentelt bodolai Keresztes Olivér celebrálta.
- Augusztus 19-én városunk küldöttsége magyarországi testvérvárosunkba, Kisújszállásra utazik, hogy rész vegyen a Szent István napi ünnepségeken.
- A *Kéknefelejcs* néptáncsoport 10 napos magyarországi táborozásra készül Csáfordjánosfára.
- Idén a budapesti XVII. kerület vendégszereteté 6 diák élvezheti a Zajzoni Rab István középiskolából.
- Veres Emese Gyöngyvér *Gergej napjától Péter-Pálig* című könyve ismét kapható szerkesztőségünkben.
- **Lapunkat ebben a hónapban Erőss Mária Emese 500 000 lejjel támogatta. Köszönet érte!**

A barcasági Hétfalu régi képeslapokon

A régi Hétfaluról készült és képeslapok formájában is kiadott képsorozatról annak idején a Brassói Lapok hírt adott. A cikkben sajnálatos módon hiba csúszott, ezért egy cikk erejéig vissza szeretnék térni e nagyszerű kezdeményezésre és a kezdeményező személyre.

A képsorozat kiadásának ötlete dr. Jakab András, Hétfaluból elszármazott budapesti ügyvédben fogant meg, aki összegyűjtötte és a saját költségén adta ki a képsorozatot.

Dr. Jakab András azok közé tartozik, akik nem tagadták meg gyökereiket és máig is érdeklődéssel fordulnak elődeik szülőföldjére. Az összegyűjtött anyagból 30 darab képeslapot tartalmazó sorozat állt össze, amelyből András egy csokorra

valót önzetlenül átnyújtott a hétfalusiaknak, így mindnyájan megismerhették a XIX. század végi, XX. század eleji hétfalusi épületeket, utcarészleteket, templomokat, népi viseletet stb.

A hétfalusi lelkészek 40-40 becsomagolt sorozatot kaptak, a hívek közti szétosztás céljából. Nagy volt az irántuk való érdeklődés és még ma is sokan szeretnének hozzájutni.

András képeslap gyűjteményét bemutatta a Duna TV és a bukaresti TV magyar adása is, egy-egy Hétfaluvál kapcsolatos riport keretében.

Kissé megkésve köszönjük meg András eredeti ötletét és értékes szellemi ajándékát!

Dr. Magdó János

Zajzon – A község fürdővendégei számára sétatér, tenispálya, valamint 40 boldas finyves park állt rendelkezésre – dr. Jakab András gyűjteményéből.

A „tramváj”

1848. január 25-én Pozsonyban Gróf Széchenyi István *Javaslat a magyar közlekedési ügy rendezéséről* tárgyú beszédében kifejtette annak szükségességét, hogy Magyarország és Erdély vasútvonalait tovább fejlesszék. Beszédében így érvelt: „... a közlekedés és összeköttetések hiánya elegendő arra, hogy biányozzék a nemzeti egység, s egy ország lakói elszigetelve – mint külön nemzetek éljenek.” Az ekkor felvázolt tervében jelent meg először a Székelyföldi vasútervek részeként a Brassó-Háromszéki helyi érdekű vasút megépítése. Kovács Gyula, a Magyar Államvasutak (MÁV) mérnöke így határozta meg 1887-ben a helyi érdekű vasút fontosságát: „A helyi érdekű vasutak rendeltetése az, hogy vidékük összes forgalmának minél közvetlenebb és olcsóbb levezetői legyenek... és e cél elérésére lehetőleg hozzá kell simuljanak a vidéknek forgalmat csináló gazdasági és ipari tényezőkhöz.”

Barcaság és Háromszék lakosságát élenként foglalkoztatta a vasút gondola-

lata. Így például a Nemere 1879 decemberi számai közölték gróf Schweinitz Gyula javaslatát egy háromszéki-barcasági vasútvonal létesítésére. Elképzeléseiben szerepelt az *Uzon–Kökös–Prázmár–Nyén–Bodola–Tatrang–Hosszúfalu–Derestyé–Noa–Brassó–Bertalan–Keményfalva–Volkány–Feketehalom* vonalrész is.

1886-ban hidvégi gróf Nemes János, Horovitz Sámuel, Maurer Viktor és Ádám Károly a *Zernest–Barcarozsnyó–Keresztényfalva–Óbrassó (a bertalani templomnál létesítendő pályaudvar)–Brassó–Noa–Hosszúfalu–Tatrang–Kökös–Uzon–Sepsiszentgyörgy–Kézdivásárhely (esetleg Ojtozsi-szorosig)* javaslattal álltak elő, melyhez még egy *Keresztényfalva–Volkány* szárnyvonal is kapcsolódott volna.

1887. február 24-én Brassó megye közigazgatási bizottsága elfogadta Horovitz Sámuel ismertetése alapján gróf Nemes János pályázatát a Brassóból kiinduló székely vasútra. A bizottság véleménye szerint a Nemes terve mind haszon, mind pedig forgalmi szempontból előnyös volt

Ifjúsági Keresztény Világtalálkozó

A július 23-28 között Torontóban megszervezett XVII. Ifjúsági Világtalálkozón legalább 150 ország fiataljai vettek részt.

Az erdélyi egyházmegyét 21 személyes kis zárandokcsoport képviselte 3 pap vezetésével.

Július 18-án érkezünk Montrealba, ahol a Hétfájdalmas Szűzanya plébánián vártak bennünket nagy szeretettel, s ahonnan családokhoz szállásoltak el. Vasárnapig nevezetességeket, múzeumokat látogattunk, vasárnap pedig közös szentmisén vettünk részt az ottani hívekkel és a Mexikóból érkező zárandokokkal.

21-én indultunk Torontóba, ahol a Szent Erzsébetről elnevezett magyar plébánián fogadtak. Torontó neve először egy 1670-es térképen bukkant fel egy tó neveként – Tanauteau –, ami annyit jelent: találkozási pont, ahol két fagerenda volt keresztbe fektetve a vízben. Torontó neve találkozási pontot jelent, találkozást, ami most megvalósult a hit, a kultúrák találkozásában, a fiatalok találkozásában a Szentatyával, a kanadai egyház találkozásával a Világegyházzal. Torontóban van a világ egyik legváltozatosabb, sokszínű katolikus egyháza, ahol 34 nyelven ünneplik a szentmisét.

Július 23-28 között mintegy 500 program várta a fiatalokat (fesztiválok, színi előadások, hangversenyek, közös imák, szentségimádások stb.) Minden délelőtt katekizmusok voltak, amelyeken Gyulai Endre szegedi püspök és az egész nyugati világban élő magyarok püspöke, Miklósházy Attila tanítottak bennünket.

Július 25-én az Exhibition téren fogadtuk a Szentatyát közös ima és énekek közepette. Másnap az I. találkozáson elkezdett keresztutat folytattunk az University Avenue-től a belvárosig.

Július 27-én a Szent Erzsébet templomban befejező, hálaadó szentmise volt, amin megköszöntük a Torontói magyarok nagyszerű vendégszeretét. Délután a több mint másfél millió fiatal gyalog zárandoklatra indult a Downsview Land tere, ahol éjjeli virrasztáson, a Szentatyával, énekelt és imádkozott a világ békéért, testvéri szeretetért.

Ugyanitt, reggel fél tíztől szabadtéri szentmisén vettünk részt.

A világtalálkozó mottója „*Ti vagytok a föld sója... Ti vagytok a világ világossága!*” (Mt 5, 13-14).

A Szentatyá üzenete: „*Legyetek a föld sója! – a só elsődleges funkciója, hogy ízt és zamatot adjon az ételnek. A keresztiség által az egész létünk mélysegesen átalakul, mert Krisztussal van ízesítve. Kedves Fialatok! Mint a föld sója, arra kaptatok meghívást, hogy megőriztétek a hitet, amelyet kaptatok, és adjátok át érintetlenül másoknak. Legyetek a világ világossága! Amikor a fény csökken vagy teljesen kialszik, nem tudjuk megkülönböztetni a környező valóságot. Félelmet és bizonytalanságot érezhetünk és türelmetlenül várunk a hajnali világosság érkezésére. Kedves Fialatok! Nektek kell a reggel őrszemeinek lennetek, akik meghirdetik a nap érkezését: hogy Krisztus feltámadott! Tehát legyetek a föld sója, a világ világossága!*”

Gál Hajnal torontói zárandok

A szárnyvonal végállomása Hosszúfalu lett volna. Nemes és Horovitz szeptember 12-én elfogadták ezt a változatot.

A vasút terve így véglegessé vált, 1888-ban az 3.294. számú leirattal Baross Gábor miniszter jóváhagyta és Brassó városa május 22-én hozzákezdett az építési munkálatokhoz.

A munkálatok költségeihez Budapest hozzájárulását is igényelték és Baross Gábor 1890. április 18-án az Országgyűlés elé terjesztette a kérelmet.

(folytatás a 4. oldalon)

Mozdony 1931-ből – Liehn György gyűjteményéből.

A „tramváj”

Kihangsúlyozta a vasút nemzetgazdasági (erdő-, bányá- és iparvidéken fog áthaladni), valamint hadászati (észak–dél irányú a keleti országhatár mentén) fontosságát is. Itt jelent meg először a vasút hivatalos elnevezése is: *Brassó–Háromszéki Helyi Érdekeltségű Gőzmozdonyú Vasutak*. A vasútépítésre egy Budapest székhelyű, kizárólag magyar ügykezelésnyelvű részvénytársaság jött létre, amely 90 évig üzemeltette volna a vasutat, azután ez átment volna állami tulajdonba. Az építetők Brassó városa, valamint Brassó és Háromszék vármegyék voltak. A fővonal teljes hossza 101,2 km, összköltsége 2 800 000 forint volt. Az 1880-as 30. és az 1888-as 4. törvények alapján az összköltség 2/5-ét az államkincstár fedezte, a fennmaradó 1/5 rész pedig a postai szállítások egy időre való előre kifizetéséből, valamint a helyi érdekű építkezésekre vonatkozó állami különsegély alpból jött össze. A szükséges eszközök beszerzéséről a MÁV gondoskodott és ő üzemeltette a vasutat is.

A vasút szabályos nyomtávú volt, és a brassói állomáson csatlakozott a Nagyvárad–Predeal vonalhoz, ezért a brassói állomáson bővítési munkálatokra is sor került.

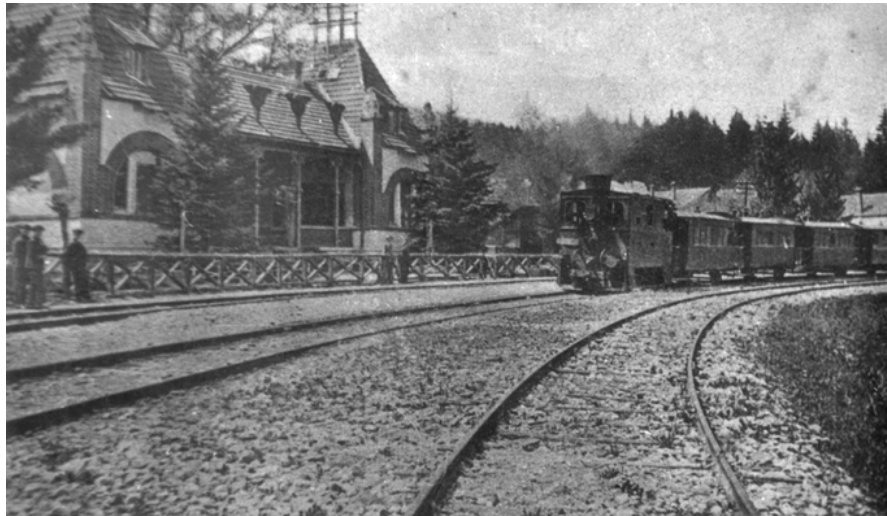
Az első próbavonat 1891. október 10-én indult Brassóból Szentgyörgyre. Dél előtt 9 órakor gyülekeztek a brassói MÁV pályaudvaron a kiküldött bizottsági tagok, élükön Gyöngyössi János miniszteri tanácsossal, Potsa József háromszéki főispánnal. Részt vett még Nemes János, Ádám Károly, Brennerberg brassói és Császár Bálint sepsiszentgyörgyi polgármesterek, műszaki szakemberek, valamint számos érdeklődő.

A *Brassó–Háromszéki Helyi Érdekeltségű Gőzmozdonyú Vasutak* hivatalos ünnepi megnyitására 1891. november 30-át jelölték ki. A kormány részéről jelen volt Bartha András földművelésügyi miniszter és Lukács Béla közlekedési államtitkár. Ekkor indult az első szerelvény Hosszúfaluba felé is. A *Hosszúfaluba–Derestyé–Noa–Brassó* útvonalú, 16 km hosszúságú vasútszárny „tramváj”, majd „csángó expressz” néven vált híressé. Erre volt merőleges a Fekete templomot Bertalannal összekötő szárny, amely a Sétatér (Promenáda) végén (a mai Hadsereg háza előtt) kapcsolódott a hosszúfalusi vonalhoz. A brassói MÁV állomás felé menő nagy elágazás a Schiell gyárnál (a mai Hidromechanika) volt.

A hosszúfalusi végállomástól Brassó központjáig az út másfél órát tartott. Fél óra alatt a Noáig, egy óra alatt a Schiell elágazásig lehetett eljutni.

Négyfaluban a Mezőszélét végigkö-

vető vasút végállomása Hosszúfaluban volt, a tatrangi úti bútorgyár előtt. Ezt követően a szerelvény a Gazdasági Iskola előtt (Hosszúfaluba), a Vásár utca végén, a Köpe-féle fűrészgyár előtt (Csernátfaluba), a Sós (Türkös 2) és a Lajos utca végén (Türkös), valamint Bácsfaluban állt meg, az iskola melletti utcácska végén (a Hojszak – Hosszak – aldülön át). A Tömös folyón a régi, vasút számára épített hídon ment át. Itt keresztezte a Predeal–Nagyvárad vonalat, s a „tramváj” részére sorompós jelzőlámpa volt felszerelve, amelynél

A noai állomás és a szerelvény (1930) – Liebn György gyűjteményéből

a szerelvények oly gyakran megálltak, hogy végül megállót is létesítettek itt. A híddal párhuzamosan, pár méter távolságra volt a Bácsfalut Derestyével összekötő magas híd, amelyen kocsik közlekedtek.

A vasút hangulatára jellemző volt az, hogy kezdetben, ha valaki – megállón kívül – intett a mozdonyvezetőnek, ez megállította a szerelvényt és felvette az új utast. Később menetrend készült összehajtható képeslap formájában, mely a Brassó–Hosszúfaluba, illetve a Hosszúfaluba–Brassó útvonalakon az indulási időpontokat jelezte. A mozdonyvezetők ezt szigorúan betartották. A népszerű vasútról a néphagyomány Csernátfaluban utcát is nevezett el. A Gazdasági Iskolához vezető Fűves utcát *Tramváj utcaként* is emlegették.

A szerelvények a brassói és a hosszúfalusi végállomásokról reggel 5-kor indultak 6-ig félóra, ezt követően óras járásűrűséggel. A sínpálya egy pár sínből állt, a Derestyé-fürdői és a Noai állomásoknál helyek voltak kiképezve a találkozásoknak és a tolatásoknak. A két végállomásról egyszerre induló szerelvények e két állomás valamelyikén találkoztak. A síneket nyáron gyerekek és diákok takarították, gyomtalanították, fizetség ellenében.

Négyfaluban az állomásépületek cserefából készült barakkok voltak, paddal, ferde tetővel, elől bejárattal, oldalt ablakokkal, melyen látni lehetett a szerelvény közeledtét. A vasútszárny rendelkezésére kb. 20 vagon

állt, ezekből rakták össze a hosszabb-rövidebb szerelvényeket. Csúcsidőben 5-7 vagon is elhúzott a mozdony, máskor egyet, kettőt.

A mozdonyok külön színfoltot kaptak a vasút életében. Két darab háromablakos nagymozdony és 3 kétablakos kismozdony ált rendelkezésre. A nagymozdonyokat általában különjáratokra használták, mikor nagyobb tömeget kellett szállítani (pl. Honterus Napok), vagy a tolatásokat végeztették velük. Naponta volt egy szolgálatos tolatómozdony, mely a brassói nagyállomásról hozta fel a va-

által előidézett balesetek. A legveszélyesebb útszakasz a Derestyei kereszteződés volt, ott az utolsó vagon kampója gyakran beakadt a sínekbe és kisiklottak a szerelvények. Az is megesett, hogy szikrák pattogtak ki a mozdonykéményből és kiégették az utasok ruháját. A legsúlyosabb Forgács mozdonyvezető idejében történt, mikor a szerelvény a Gazdasági Iskola mellett összetalálkozott egy mezőre tartó, Új utcabeli ökrösszekérrel.

A világháború nehézségeket hozott a vasút életébe is. A pakura-krisis a fára való visszatérést idézte elő. A lőszergyarak áruforgalma, a szükséges, bevándorolt, nagyobb munkaerő a forgalom megnövekedéséhez vezetett, a kijárási tilalom, a sötétítés törvény pedig ezekkel egybevetve kellemetlenül érintette az utazásokat.

Az államosítás megváltoztatta a vasút tulajdonviszonyait is. A kezdetben magyar részvénytársaság 1918 után román tulajdonba ment át, melynek elnöke Román Valer brassói származású miniszter volt. Az 1948-as államosítást követően a CFR állami tulajdonába ment át.

A Hosszúfaluba–Brassó helyi érdekű vasút megszüntetése több szakaszt követett. Először a '20-as évek végén megszűnt a Bertalan–Fekete templom vonalszárnny. A fűtőház és a javítóműhely Hosszúfaluba került át, itt lett az új központ. A Hosszú utcában buszjáratot létesítettek.

A második szakasz a Schiell gyár–Sétatér közötti szárny 1938-as felszámolása volt. Az 1918 után kialakult román arisztokrácia a Sétatér mellett utcákban építette villáit (pl. Iorga-sor) és kérésükre a város megszüntette a zajos és üzemanyag-szagú vasutat. Az új végállomás a Schiell gyári elágazás lett.

1957 végén határozat született az utolsó pályaszakasz, s így a „tramváj” teljes megszüntetéséről. A Hosszúfaluba–Schiell elágazás útvonalon a síneket 1959-ben szedték fel, ekkor gyűjtötték össze a régi szerelvényeket, mozdonyokat, vagonokat, s ekkor indult be a Hosszúfaluba–felsőszeg és Brassó közötti buszvonal, egy új kor új vívmánya, olyan koré, melynek célja volt megszüntetni mindent, ami régi, mindent, amihez kötődni lehetett, mindent, aminek szimbólumértéke volt.

A Széchenyi által megálmodott „tramváj”, tanúja a '48-as eszmék továbbélésének a Barcaságon, 68 éven keresztül szolgálta a helyi érdekű vasutak eredeti rendeltetését. A XX. század történelmi viszonyaitól közepette összekötve csángó, székely és magyar nemzetrészeket, a nemzet egységét jelképezte.

Kovács Lehel István